

הכנסת השמונה-עשרה

יוזמים:	חברי הכנסת	זאב אלקין
		דוד אזולאי
		אורלי לוי אבקסיס
		אורי מקלב
		זאב בילסקי
		מרינה סולודקין
		יוליה שמאלוב-ברקוביץ
		איתן כבל
		זהבה גלאון
		גאלב מג'אדלה
		טלב אלסאנע
		מסעוד גנאים
		עפו אגבאריה
		אברהם מיכאלי
		יצחק וקנין
		נסים זאב
		אורי אורבך
		מירי רגב
		עינת וילף
		יעקב אדרי
		גדעון עזרא
		רוברט טיבייב
		מיכאל בן-ארי

מצטרפים: חברי הכנסת מגלי והבה

אילן גילאון

רונית תירוש

שלמה מולה

פ/18/3883

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שירותים מיוחדים לילד נכה), התשע"ב–2012

1. תיקון סעיף 222. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה–1995¹, בסעיף 222, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

---

¹ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.

"(ב1) מבוטח הזכאי להשתתפות בהוצאות לסידורים מיוחדים לילדו הנכה לפי סימן זה, יהיה זכאי גם להשתתפות במתן שירותים מיוחדים לילדו כאמור בהתאם לכללים, מבחנים ושיעורים שנקבעו לגבי השתתפות המוסד במתן שירותים מיוחדים לנכה לפי סעיף 206."

ד ב ר י ה ס ב ר

המוסד לביטוח לאומי מעניק לנכים בוגרים, מעל גיל 18, השתתפות ל"שירותים מיוחדים" (שר"מ), זאת לפי רמת תפקודם ותלותם באדם אחר בעשיית פעולות שונות במהלך היממה. ילד נכה זכאי אך ורק לגמלה ל"סידורים מיוחדים" שמטרתה למימון לימודים וכדומה, אך אינו זכאי להשתתפות המוסד ב"שירותים מיוחדים" שנועדו לסייע לו בעשיית פעולות שבשגרה. זאת ועוד, ישנם ילדים נכים אשר אינם זכאים למימון העסקת עובד זר, מה שמאלץ את אחד מההורים לצאת ממעגל העבודה למען טיפול והשגחה בילדו הנכה. כתוצאה מכך משפחת הילד נפגעת. תיקון זה לחוק נועד לתקן ולהשוות את הגמלה לילד נכה לגמלה לנכה מגיל 18 ואילך, משום ששתי הקצבאות ניתנות על פי פרמטרים זהים וכן על מנת שההורים לילד נכה לא יאלצו לצאת ממעגל העבודה לטובת טיפול בילד. הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת אורי מקלב וקבוצת חברי הכנסת (פ/1737/18), ועל ידי חבר הכנסת שלמה מולה (פ/2784/18).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י"ד בטבת התשע"ב – 9.1.12

הכנסת השמונה-עשרה

יוזמים: חברי הכנסת
דוד אזולאי
אחמד טיבי
אריה אלדד
יעקב אדרי
אורלי לוי אבקסיס
אורי מקלב
רחל אדטו
משה (מוץ) מטלון
זהבה גלאון

4321/18/פ

הצעת חוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות (תיקון – שינוי המועד להגשת בקשות לפי הוראות המעבר), התשע"ב–2012

- תיקון סעיף 58 .1 בחוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, התשס"ח–2008¹, בסעיף 58 –
- (1) בסעיף קטן (ב), המילים "בתוך 12 חודשים מיום התחילה" – יימחקו;
- (2) בסעיף קטן (ג)(1) ו-(2), בכל מקום, במקום "12" יבוא "48".

דברי הסבר

חוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, התשס"ח–2008 (להלן – החוק) מסדיר את העיסוק בשמונה מקצועות בריאות שונים: ריפוי בעיסוק, פיזיותרפיה, טיפול בהפרעות תקשורת, תזונה, קרימינולוגיה קלינית, פודיאטריה, פודיאטריה ניתוחית וכירורגיה (להלן – מקצועות הבריאות). הסדרת העיסוק נועדה להבטיח רמה מקצועית הולמת של העוסקים במקצועות הבריאות ולהגן על בריאות הציבור, כאמור בסעיף 1 לחוק. הוראות החוק מחייבות, בין השאר, את העוסק במקצוע הבריאות, לקבל תעודה במקצוע בריאות (להלן – תעודה) וכן הן מפרטות את התנאים למתן תעודה כאמור.

החוק, אשר נחקק ביום כ"ז בתמוז התשס"ח (30 ביולי 2008), הסדיר בתחילה רק את העיסוק בריפוי בעיסוק, פיזיותרפיה, טיפול בהפרעות תקשורת ותזונה (להלן – ארבעת מקצועות הבריאות הישנים), ואילו העיסוק בקרימינולוגיה קלינית, פודיאטריה, פודיאטריה ניתוחית וכירורגיה (להלן – ארבעת

¹ ס"ח התשס"ח, עמ' 720.

מקצועות הבריאות החדשים) חוסדר מאוחר יותר, במסגרת חוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות (תיקון מס' 2), התשי"ע-2010, אשר נחקק ביום ט' בניסן התשי"ע (24 במרס 2010) (להלן – תיקון מס' 2). סעיף 8 לחוק מונה מספר תנאים לקבלת תעודה במקצוע הבריאות. בין השאר נקבע בסעיף זה, כי על המבקש להיות בעל ההשכלה וההכשרה המעשית המפורטים בתוספת הראשונה לחוק וכן כי על המבקש לעמוד בבחינה במקצוע הבריאות. לצד הוראות אלו נקבעו בסעיף 58 לחוק מספר הוראות מעבר אשר נועדו לאפשר, לתקופה מוגבלת, למבקש תעודה אשר עסק במקצוע או סיים לימודיו ערב יום התחילה, לקבל תעודה אף אם לא התקיימו בו התנאים המפורטים בחוק.

לצורך קבלת תעודה לפי סעיף 58, היה על המבקש להגיש את בקשתו לקבלת תעודה בתוך תקופת זמן מוגבלת שהוגדרה בסעיף. לאחר תום תקופת המעבר, ביקש המחוקק להחיל את התנאים לקבלת תעודה המפורטים בסעיף 8 לחוק, על כלל מבקשי התעודה.

לאחר חלוף המועד שבו היה ניתן להגיש בקשות לקבלת תעודה בתנאים המקלים כאמור לעיל, התברר כי ישנם עוסקים במקצועות הבריאות אשר הגישו את בקשתם לקבלת תעודה לפי הוראות המעבר באיחור ועל כן עליהם לעמוד בדרישות סעיף 8 לחוק לצורך קבלת תעודה, לרבות בבחינה.

תיקון סעיף 58(ב) נועד לאפשר למי שהיתה לו תעודת הכרה בעבר לפנות בבקשה לקבלת תעודה במקצוע הבריאות ללא הגבלת זמן. כמו כן, מוצע לתקן גם את סעיף 58(ג) אשר דן באנשים שלא היו להם תעודות הכרה בעבר, ושסיימו את הלימודים עד יום התחילה של החוק (דהיינו עד ל-31 בינואר 2009), במקצועות ריפוי בעיסוק, פיזיותרפיה, קלינאות תקשורת, ודיאטנות.

לפי החוק המקורי, הם לא היו פטורים מבחינה, אולם בתיקון שנערך בהמשך, שונה החוק ונקבע כי קבוצה זו תהיה פטורה מבחינות, ובלבד שהגישו בקשה בתוך 12 חודשים מהמועד הקובע – דהיינו עד ליום 15 במרס 2011. (בפסקה (3) נקבע פרק זמן ארוך יותר לגבי קבוצה ספציפית מתוכם). מי שלא הגיש בקשה במועד נאלץ לגשת לבחינות הרישוי. מוצע, אם כן, להאריך את התקופה האמורה מ-12 חודשים ל-36 חודשים, כך שהמועד האחרון להגשת בקשות לפי הסעיף יהיה 15 במרס 2014.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ט באייר התשע"ב – 21.5.12

הכנסת השמונה-עשרה

יוזמים: חברי הכנסת עמיר פרץ
אורית זוארץ
אחמד טיבי

מצטרפים: חברי הכנסת רוברט טיבייב
חיים אמסלם
מסעוד גנאים
גאלב מג'אדלה
מרינה סולודקין
זהבה גלאון
איתן כבל
זבולון אורלב
שי חרמש
אילן גילאון

פ/18/4047

הצעת חוק המזונות (הבטחת תשלום) (תיקון – סכום שאינו יובא בחשבון במבחן ההכנסה),
התשע"ב-2012

1. תיקון סעיף 3 בחוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972,¹ בסעיף 3, האמור בו יסומן "א)", ואחריו יבוא:

"(ב) בחישוב שיעור התשלום, לא תובא בחשבון הכנסתו של הזוכה לפי סעיפים 9, 10 ו-12 לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980,² שאינה עולה על סכום השווה לארבע פעמים שכר מינימום, כהגדרתו בחוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987.³"

דברי הסבר

חוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972 נועד לסייע לזכאים, ברובם המוחלט נשים וילדים, שנפסק לזכותם פסק דין למזונות שאינו מבוצע על ידי החייב בתשלום. לפי הוראות החוק, המוסד לביטוח

¹ ס"ח התשל"ב, עמ' 87.

² ס"ח התשמ"א, עמ' 30.

³ ס"ח התשמ"ז, עמ' 87.

לאומי ישלם לזכאי, בתקופה בה הוא זכאי לתשלום לפי פסק הדין, תשלום חודשי אותו הוא גובה מן החייב מזונות.

עם זאת, תקנה 6 לתקנות המזונות (הבטחת תשלום), התשלי"ג-1972, שהותקנו מכוחו של החוק האמור, קובעת כי זכותו של הזכאי לתשלום לפי החוק, תלוי במבחן הכנסה מחמיר. תקנה זו פוגעת בזכותו של הזכאי למזונות, שנקבעה בפסק דין וכן פוגעת בזכותם של קטינים המתגוררים עמו למזונות, רק בגלל שלאמו יש מקור הכנסה נוסף.

קיומו של מבחן ההכנסה כאמור, מהווה חסם בפני השתלבותן של נשים בשוק העבודה וזאת בשל החשש מפני אובדן המזונות.

על כן, מוצע לקבוע כי בחישוב שיעור התשלום שישולם לזכאי, לא תובא בחשבון הכנסתו של הזוכה שאינה עולה על סכום השווה לארבע פעמים שכר מינימום, הקבוע בחוק שכר מינימום.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ' בשבט התשע"ב – 13.2.12

הכנסת השמונה-עשרה

טלב אלסאנע

הצעת חוק של חבר הכנסת

3510/18/פ

הצעת חוק התכנון והבניה (תיקון – תכניות לישובים הבדואים בנגב), התשע"א–2011

1. הוספת סימן ה'4 בחוק התכנון והבניה, התשכ"ה–1965¹ (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 76ג יבוא:

"סימן ה'4: תכניות לישובים הבדואים בנגב

הכנת תכנית מתאר 76ד. שר הפנים ימנה, מקרב עובדי משרדו, אדם מקומית המתאים לשם הכנתה והגשתה של תכנית מתאר מקומית ליישובים המנויים בתוספת השישית; תכנית כאמור תוגש על ידי עורכה למוסד התכנון המוסמך לאשרה ויחולו עליה הוראות חוק זה בשינויים המחויבים.

הכנת תכנית מפורטת 76ה. ועדה מקומית שתכנית שהוכנה לפי סעיף 76ד חלה בתחומה תכין, בתוך שנה מיום אישור התכנית האמורה, תכנית מפורטת שתאפשר מתן היתרים על פיה; על תכנית מפורטת שהוכנה לפי סעיף זה יחולו הוראות חוק זה בשינויים המחויבים.

דיווח 76ו. שר הפנים ידווח לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת אחת לארבעה חודשים, על התקדמות ההכנה של תכניות לפי סימן זה, ועל מספר ההיתרים הניתנים במסגרתן של תכניות כאמור."

2. אחרי התוספת החמישית לחוק העיקרי יבוא:
השישית

"תוספת שישית

(סעיף 76ד)

¹ ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.

מס' הישוב	ישוב	מספר תושבים	הרכב חברתי
1	אלבאטל- קרקור	1900	עתאיקה, וגאד, זיאדנה, נסאירה, עביד, תראבין, אבוהדובה, טרשאן וסביתאת.
2	אמנמילח	1700	זיאדנה, זואידה וחזיל.
3	אלמסעדיה	800	אסד ועביד.
4	עוגאן	1500	אסד, מראחלה, נבארי, חגוג, אבוגאבר ואחרים.
5	אלמקימן	1200	אבו-טראש, אבו הדובה ואחרים.
6	סעוה	1000	טרשאן, סביתאת, גסאסי ואחרים.
7	חרבת אלוטן	1200	אעסם, נבארי, וגילי, טרשאן, הואשלה ואחרים.
8	עתיר	1200	אבו-אלגיעאן ואחרים
9	תלאע רשיד – אטרש	2900	אטרש, הושלה ואחרים.
10	אלגרה	1800	הואשלה, חריזאת, בטיחאת, זרגאן, סעאידה ואטרש.
11	אלגרין	3500	אלסייד, אל עסבי, אל נעמי, אל עוגבי ואחרים.
12	אלבאט	1300	אבו סביח, אבו-ואדי, אלרייט, אלבניאת, אלגרעאן ואחרים.
13	אלחומרה	1000	כרישאת, גורעאן, אבו עיאדה, חסוני ואחרים.
14	תל אלמלח	1000	אבו מסאעד, סראיעה, אל מעאבדה, ואחרים.
15	אל בחירה	1200	גהאמי, אבו מטשחה, אלגויני, אלסרור, אלחש ואחרים.
16	אלמטהר	1200	גנאמי, אבו עוימר, אבן סרה, פראונה, אלגהני, גורעאן ואחרים.
17	עזה	1000	אלבדור, סראיעה, מעאבדה,

אבו-עיאדה ואחרים.			
כשכר, ואג, חמאיסה, נבארי, אטרש, סאענה, נססרה ואחרים.	2000	תל עראד	18
נסאסרה, סראיעה אלרייט, מסאעדיין, עמור ואחרים.	1200	אל סרה	19
אבו – גודה, אלגויני ואחרים.	2700	אזערורה	20
גבועה אבו- דהיביש, גורעאן ואחרים.	3500	אלפרעה	21
רפאיעה, עתאמין, עסיאת, אבוזגיגה ואחרים.	1200	ביר – אלחמאם	22
אעסם, אבו-גוידר, אבו- מאדי, אבו-הדובה, רפאיעה ואחרים.	1300	אל זרנוג	23
אלוגילי, אבו סבית, אבו סקיק ואחרים.	1000	ביר אל משאש	24
חמאמדה, רבאיעה, אעסם ואחרים.	1000	סוויין	25
אבו-סולב, סבאירה, נסאסרה, פריחאת ואחרים.	1200	אל מדבח	26
עתאמין, אבו-גנימה, נבארי, אבו-גוידר, חמידאת, סולעאן, אעסם, עפוי, אבו חייטי ואחרים.	2400	חשמזנה	27
אלאעסם, אלפיוס, אלחמידי, אבו-קטיפאן, אבו-הדובה, עמראני, אבו-גרבייע, רבאיעה, נבארי, חמידי ואחרים.	3500	אבו תלול	28
אלקלאב, זנון, אל בורסאן ואחרים.	1000	אל משאש	29
אבו מערקוף, אלחרומי, אבו רסיס, אל-עמראני, אלרטיל ואחרים.	3000	אלסר	30
עזאזמה, מחמדין, מסעודין, סראחין, עסיאת, סואחנה,	3500	ואדי אל נעם	31

פרחין, סביחאת, מריעאת, זרבה, זיאדנה, חסנאת, אבו עפאש ואחרים.			
בדור, אבו סביח ואחרים.	1000	אלמזרעה	32
אלמחדי, אלגול ואחרים.	1100	אום רתאם	33
אבו עמרן, אלחרינג, פריגאת, גורעאן, קלאב, סגירה, מחאסנה, טואסין, אבו גרישין, דלאעה, אחמדאת ואחרים.	1000	רכמה	34
טאסאן, אלחרינג, אבן – דראג, עורגאן, אלגלאדין ואחרים.	1200	עבדה	35
אבו סולב ואחרים	1000	כורנוב	36
אלחמאיסה ואחרים.	1200	אלבקיעה	37
אבו סבילי ואחרים.	1200	אלשהב	38
טורני, זיאדנה, אבו פריחה, בן ברי, אלעוקב."	-	אלעראקיב	39

דברי הסבר

תופעת הישובים הבלתי מוכרים בנגב היא מחדל של גורמי התכנון אשר לא דאגו לתוכניות מתאר לישובים הללו והתוצאה מכך הישובים לא מוכרים על ידי המדינה והאזרחים הגרים בהם אינם מקבלים חלק מזכויותיהם האזרחיות.

מדינת ישראל חייבת להכיר בישובים המפורטים לעיל ולשים קץ לעוול הנגרם לתושביהם, אזרחי המדינה הערבים הבדואים. יש חשיבות רבה ללמוד מטעויות העבר, וכי ההכרה והתכנון יהיו תוך שתוף פעולה מלא עם האוכלוסייה המקומית ונציגיה.

הצעה זו מבוססת על הצעות ורעיונות אשר הועלו בשנים האחרונות על מנת לפתור סוגיית הישובים הבלתי מוכרים על בסיס העיקרון של הכרה, וכן על תוכנית המועצה האזורית לכפרים הלא מוכרים בנגב, בשיתוף פעולה עם המרכז היהודי-ערבי לפיתוח כלכלי, אשר הוגשה לוועדת התכנון המחוזית מחוז דרום בשנת 1999, תוך התחשבות בתמורות והשנויים הדמוגרפים והתכנוניים שחלו במרוצת הזמן מאז ועד היום.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום

14

יוזמים: חברי הכנסת אורי אריאל
אנסטסיה מיכאלי
אורי אורבך
דב חנין
ניצן הורוביץ
רוברט אילטוב
אברהם מיכאלי
איתן כבל
עתניאל שנלר
יואל חסון
זאב בילסקי
אברהם צרצור
מירי רגב

פ/18/3735

הצעת חוק חינוך ממלכתי (תיקון – פיקוח על מחיר ספרי לימוד), התשע"ב–2011

1. תיקון סעיף 4 בחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג–1953¹, בסעיף 4 –
- (1) בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "ספר לימוד מאושר יישא חותמת בולטת ואחידה, שעיצובה ייקבע על ידי הגוף המוסמך";
- (2) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
- "(ב1) השר, בהתייעצות עם ארגוני הורים ונציגי הוצאות הספרים, יקבע, בצו, את מחירם המרבי של ספרי הלימוד המאושרים; רשימת ספרי הלימוד המאושרים ומחיריהם יפורסמו ברשומות ובאתר האינטרנט של המשרד";
- (3) בסעיף קטן (ג) –
- (א) ברישה, אחרי "לא יוחלף" יבוא "ולא ישונה";
- (ב) בפסקה (2), במקום "החלפתו של ספר הלימוד נדרשת" יבוא "החלפה או שינוי של ספר הלימוד נדרשים", ובסופו יבוא "או שינוי; לעניין זה – שינוי בספר לימוד שהיקפו אינו עולה על חמישים עמודים לא ייחשב כסיבה המצדיקה שינוי";
- (ג) אחרי פסקה (2) יבוא:

¹ ס"ח התשי"ג, עמ' 137.

"(3) מצא הגוף המוסמך כי שינוי בספר לימוד נדרש עקב שינוי תכנית הלימודים, אך היקף השינוי אינו עולה על חמישים עמודים, רשאי הוא להורות על צירוף השינויים בחוברת לספר הלימוד, שמחירה לצרכן לא יעלה על עלות ייצורה";

(4) בסעיף קטן (ד), אחרי ההגדרה "ספר לימוד מאושר" יבוא:

"שינוי ספר לימוד" – החלפת מהדורה של ספר לימוד מאושר, במהדורה אחרת של אותו ספר."

ד ב ר י ה ס ב ר

בשנים האחרונות הולכת וגוברת המצוקה של הורים הנאלצים להוציא סכומי כסף גדולים על רכישת ספרי לימוד. מכה זו הומתקה בעבר בזכות קיומו של שוק לספרי יד שנייה, שאפשר מכירת הספרים בתום השנה ורכישת ספרים משומשים במחיר מוזל, וכן שמירת ספרים והעברתם מתלמיד לאחיו בתוך המשפחה.

כן הולכת וגוברת התופעה לפיה חברות ההוצאה לאור מעדכנות את מהדורות הספרים מדי שנה בשינויים קטנים, באופן המחייב הורים לרכוש לילדיהם ספרי לימוד חדשים. תופעה זו מאיינת כל ערך שוק שהיה לספרים שנעשה בהם שימוש. שר החינוך גדעון סער עמד על כך במליאת הכנסת: "המו"לים מדפיסים מחדש בשינויים קלים את אותם ספרים, ואז כמובן האפשרות למכור את אותם ספרים ולהעביר אותם מילד לילד נפגעת, וכתוצאה מזה משפחות משלמות יותר." (תגובת שר החינוך להצעה לסדר היום מס' 2028, 13/1/2010).

בנוסף, וכפי שעולה ממצאי מחקר שפרסם מרכז המחקר והמידע של הכנסת בנושא הפיקוח על תחום ספרי הלימוד במערכת החינוך, כשלושים אחוזים מהספרים המשמשים בכל שכבות הגיל שנבדקו הינם ספרים לא מאושרים. חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו-1996 (ס"ח התשנ"ו, עמ' 192), מאפשר לשר החינוך להתמודד עם התופעה באמצעות פיקוח על מחירי ספרי הלימוד, אולם הדבר לא נעשה.

להצעת החוק שלושה מרכיבים, שיקלו כל אחד בדרכו על נטל עלויות שכר הלימוד:

- א. משרד החינוך יהיה מחויב לפקח על מחירי הספרים המאושרים.
- ב. ספר שאושר על ידי משרד החינוך ומחירו מפוקח, יישא חותמת אחידה וברורה שתאפשר להורים לזהותו. כך יתאפשר להורים, באמצעות ארגוני ההורים, להשפיע על בתי הספר של ילדיהם כך שייצמדו לספרי הלימוד שאושרו על ידי משרד החינוך.
- ג. על מנת להתמודד עם התופעה של חיוב ההורים ברכישת ספרים חדשים בעקבות שינויים קלים במהדורה, מוצע כי לא יאושר שינוי בספר הלימוד אם נפתו קטן מחמישים עמודים. היה והתעורר צורך בשינוי שכזה, ניתן יהיה להורות על צירוף חוברת לספר, שמחירה לצרכן לא יעלה על מחיר עלות יצור החוברת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ט' בכסלו התשע"ב – 5.12.11

הכנסת השמונה-עשרה

אחמד טיבי

הצעת חוק של חבר הכנסת

3520/18/פ

הצעת חוק ציון מידע אודות רכיבים אלרגניים, התשע"א-2011

1. חובת ציון רכיבים אלרגניים
מי שמנהל או מחזיק, מסעדה, בית אוכל, בית קפה או מקום כיוצא באלה שבו מוגש אוכל (להלן – מסעדה), יציין על גבי התפריט את הרכיבים האלרגניים בכל מנה המוגשת במסעדה, ככל שישנם.
2. תנאי ברישיון עסק
יראו הוראות לפי סעיף 1 כתנאי מתנאי הרישיון של העסק, לפי חוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968¹.
3. פיצויים ללא אשם
בעל מסעדה חייב לפצות את מי שנגרם לו נזק גוף כתוצאה מהפרת הוראות סעיף 1, ואין נפקא מינה אם היה או לא היה אשם מצד בעל המסעדה.

דברי הסבר

בעל מסעדה או בעל בית הקפה חייב לרשום בתפריט את החומרים האלרגניים העלולים להיות כלולים במנה מסוימת אשר מוגשת במסעדה שלו. חוק זה בא לחייב בעלים של המסעדה או בעלים של בית הקפה לרשום מידע זה על מנת למנוע נזקים בלתי צפויים כתוצאה מאי פיקוח ומתחלופת עובדים גבוהה בתחום המזון. חוק זה מקנה גם סמכות לשר הממונה לשלול את רישונו של עסק שלא ממלא את הוראות חוק זה, ולספק מידע לסועד או לאורח הסובל מאלרגיה מסוימת אודות הרכיבים הכלולים במנה.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים

והונחה על שולחן הכנסת ביום

ג' באב התשע"א – 3.8.11

¹ סייח התשכ"ח, עמ' 204.

הכנסת השמונה-עשרה

יוזמים: חברי הכנסת **דב חנין**
משה גפני
אמנון כהן
ניצן הודוביץ
איתן כבל
זבולון אורלב
זהבה גלאון
אורית זוארץ
אברהים צרצור
אורי מקלב

3821/18/פ

הצעת חוק הגנת ושיקום ים המלח, התשע"ב-2011

1. מטרות החוק
- מטרותיו של חוק זה הן:
- (1) להגן על ים המלח ואוצרות הטבע והמורשת בו ובסביבתו, לשקמו ולשמרו כמשאב טבע וכנכס לאומי ובינלאומי בעל ערכים ייחודיים, וכן למנוע ולצמצם פגיעה בו;
  - (2) לשמור את ים המלח לתועלת והנאת הציבור ולדורות הבאים;
  - (3) להביא, ככל הניתן, להפסקת ירידת מפלס ים המלח באגן הצפוני ולייצוב המפלס ברמה שתשמר את ערכיו הסביבתיים והטבעיים של ים המלח;
  - (4) לקבוע מנגנוני פיצוי ושיקום בגין גריעת מים מהאגן הצפוני של ים המלח;
  - (5) לקבוע עקרונות והגבלות לניהול, לפיתוח ולשימוש בני קיימא בים המלח, תוך שמירת אפשרותו הסבירה של בעל הזכיון להפיק מינרלים מים המלח;
- והכל לשם הגנה על הסביבה, לרבות משאבי הטבע, המערכות האקולוגיות והמגוון הביולוגי, למען הציבור ולמען הדורות הבאים.
2. הגדרות
- בחוק זה –
- "אתר האינטרנט" – אתר האינטרנט של המשרד להגנת הסביבה;

"בעל הזכיון" – כהגדרתו בשטר הזכיון שבתוספת לחוק הזכיון, לרבות בעל זכיון משנה;

"בריקה 5" – בריכת האידוי העיקרית המשמשת לאיגום וקליטת מי האגן הצפוני של ים המלח על ידי בעל הזכיון כחלק מתהליך ייצור האשלג ומינרלים נוספים בתהליכים תפעוליים של בעל הזכיון, המצויה באגן הדרומי ושטחה כשמונים קילומטרים רבועים.

"האגן הדרומי" – שטח בריכות אידוי מלאכותיות של בעל הזכיון, הנמצא בחלק הדרומי של ים המלח;

"האגן הצפוני של ים המלח" – ימה טבעית, מלוחה וסגורה, הנמצאת בחלק הצפוני של ים המלח וגובלת מצפון בשפך הירדן הדרומי ומדרום במיצר לינץ';

"הזכיון" או "שטר הזכיון" – שטר הזכיון שבתוספת לחוק הזכיון;

"הלב השמורי" – האזור הגובל בשטחים הבאים: בצפון-3 קילומטרים צפונית לעין גדי, בדרום- נחל רחף, במזרח- קו המים של האגן הצפוני של ים המלח ובמערב- מצוק העתקים ומדבר יהודה;

"המנהל" – מנהל רשות המים כמשמעו בחוק המים, התשי"ט-1959¹;

"הסוללות ההיקפיות" – סוללות המצויות בגדה הצפונית, המזרחית והדרומית של בריקה 5;

"הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים" – הרשות שהוקמה על פי סעיף 3 לחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998²;

"חוק הזכיון" – חוק זכיון ים המלח, התשכ"א-1961³;

"חוק המים" – חוק המים, התשי"ט-1959⁴;

"יום התחילה" – יום פרסומו של חוק זה;

"ים המלח" – כהגדרתו בשטר הזכיון שבתוספת לחוק הזכיון;

"מי רכז" – מים מהאגן הצפוני של ים המלח אשר עברו אידוי באגן הדרומי על ידי בעל הזכיון והינם בעלי ריכוז מלחים גבוה, ואשר מוחזרים לאגן הצפוני של ים המלח לאחר סיום תהליך הפקת המינרלים על ידי בעל הזכיון;

¹ ס"ח התשי"ט, עמ' 169.

² ס"ח התשנ"ח, עמ' 202.

³ ס"ח התשכ"א, עמ' 130.

⁴ ס"ח התשי"ט, עמ' 169.

"מיצר לינץ" – החלק היבשתי שנמצא בין האגן הצפוני של ים המלח לאגן הדרומי;

"מתקני תשתית" – לרבות בריכות אידוי, תחנות שאיבה, מתקנים לפינוי מלח ותעלות הזנה;

"סוללת החוף" – הגדה המערבית של בריכה 5;

"תכנית" – כהגדרתה בחוק התכנון והבניה, התשכ"ה–1965⁵;

"תסקיר השפעה על הסביבה" – כהגדרתו בחוק התכנון והבניה, התשכ"ה–1965;

"תעלת הזנה" – תעלה שמטרתה העברת מים מהאגן הצפוני של ים המלח לאגן הדרומי לצרכי הפעילות התעשייתית של בעל הזכויות;

"השר" – השר להגנת הסביבה.

(א) השר יכין תכנית להגנת ולשיקום האגן הצפוני של ים המלח, אשר תבטיח את שמירת הערכים הטבעיים והנופיים הקיימים בים המלח ובסביבתו (להלן – תכנית השיקום); השר יבחן את יישום התכנית ויעדכנה מעת לעת ולפחות אחת לחמש שנים ממועד השלמתה.

(ב) תכנית השיקום תכלול תכנית משנה, שמטרתה להשיב במידת האפשר לאגן הצפוני של ים המלח את חלקה של מדינת ישראל בגריעת המים הנובעת ממעשה או מחדל שנעשה על ידה או באישורה או בשטחה (להלן – תכנית להשבת מים); בכל הנוגע למקורות המים של מדינת ישראל תוכן התכנית להשבת המים על ידי המנהל לאחר התייעצות עם השר.

(ג) כמות המים בתכנית להשבת מים תקבע על ידי המנהל בהתחשב במצב משק המים במדינת ישראל, בעלות הכלכלית של השבת המים, במקורות המימון לביצועה ובהשלכותיה הסביבתיות.

(ד) אישור להרכב המים המושבים יינתן על ידי השר לאחר התייעצות עם המנהל ולאחר שנערך תסקיר השפעה על הסביבה בנוגע לכך.

(ה) השר לשיתוף פעולה אזורי, בהתייעצות עם השר והמנהל, ימנה מועצה לשיתוף פעולה אזורי להגנת ושיקום ים המלח (בתוק זה – המועצה), אשר תהיה אחראית לקידום שיתוף פעולה בינלאומי, לרבות עם המדינות השכנות ובהתאם להסכמים בינלאומיים, בכל הנוגע לשיקום נהר הירדן הדרומי והאגן הצפוני של ים המלח ולגיוס מקורות המימון לצורך כך.

3. הגנה על האגן הצפוני של ים המלח ושיקומו

⁵ ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.

הגנה על האגן
הצפוני של ים
המלח מפני
מפעילות בעל
הזכיון

4.

(א) בעל הזכיון יגיש לשר בסוף כל שנה, בקשה לשאיבת מים מהאגן הצפוני של ים המלח בכמות מסוימת עבור השנה העוקבת; השר יקבע לבעל הזכיון בתחילת כל שנה את כמות שאיבת המים המירבית המותרת מהאגן הצפוני של ים המלח וכן את כמות הזרמת מי הרכז לאגן זה, במטרה לצמצם את הפגיעה בו עקב פעילות בעל הזכיון.

(ב) לא יאשר השר שאיבה כאמור בסעיף קטן (א), אלא אם השתכנע כי לא קיימות טכנולוגיות זמינות אחרות לכריית מינרלים מים המלח, אשר אינן כרוכות באידוי מים; בעל הזכיון יגיש לשר מדי שנה דיווח אודות ההתקדמות בחקר וביישום טכנולוגיות כאמור; הדיווח יתפרסם במלואו באתר האינטרנט, אלא אם קבע השר, לבקשת בעל הזכיון, כי חלק מהדיווח לא יפורסם מפני שיש בתוכנו כדי להוות סוד מסחרי.

(ג) טרם הזרמת מי רכז לאגן הצפוני של ים המלח, יקבל בעל הזכיון היתר הזרמה לים בהתאם לחוק מניעת זיהום הים ממקורות יבשתיים, התשמ"ח-1988,⁶ וכן יחולו על הזרמה זו כל ההוראות לפי החוק האמור.

(ד) לא תאושר כמות שאיבת מים מהאגן הצפוני של ים המלח אשר תגרום להפחתת היקפי הייצור של בעל הזכיון מתחת למיליון טון כלוריד האשלג בשנה, אלא אם הסכים לכך בעל הזכיון.

(ה) בעל הזכיון ידווח לשר בסיום כל שנה על היקפי כריית המינרלים מים המלח, על כמות שאיבת המים מהאגן הצפוני של ים המלח ועל כמות הזרמת מי הרכז לאגן הצפוני של ים המלח; הדיווח יתפרסם באתר האינטרנט.

(א) בעל הזכיון ישיב את כמות המים שגרע מהאגן הצפוני של ים המלח מיום התחילה וביחס לתקופה שקודם ליום התחילה – כפי שייקבע בתכנית המשנה להשבת המים האמורה בסעיף 3, ויגיש לאישור השר תכנית שנתית להשבת מים שהכין; השר רשאי לדרוש מבעל הזכיון להגיש לאישורו תכנית מעודכנת מעת לעת (להלן – תכנית מעודכנת) ולהקציב זמן לכך.

(ב) לא הוגשה על ידי בעל הזכיון תכנית כאמור, לרבות תכנית מעודכנת, תפסק שאיבת מים מהאגן הצפוני של ים המלח על ידי בעל הזכיון.

תכנית להשבת מים 5.
על ידי בעל הזכיון
ומגבלות על הקמת
מתקני תשתית

⁶ ס"ח התשמ"ח, עמ' 118.

(ג) הקמת מתקן תשתית או הכנסת שינוי באופן פעולת מתקני תשתית (להלן – פעולת תשתית) על ידי בעל הזכיון, שתוצאתם ירידת מפלס ים המלח באגן הצפוני, לא תותר אלא לאחר שהוכן תסקיר השפעה על הסביבה ואושרה תכנית נפרדת להשבת מים לביצוע על ידי בעל הזכיון ולהשבת כמות המים השנתית שתגרע מהאגן הצפוני של ים המלח בהתאם לתכנית להקמת תשתית.

(ד) תכנית להשבת מים על ידי בעל הזכיון כאמור בסעיף זה, תכלול את כל הפרטים הנדרשים לביצועה ויחולו עליה, בין השאר, הוראות אלה:

(1) התכנית תבוצע בכפוף ללוח זמנים שיקבע השר;

(2) בעל הזכיון יממן את התכנית, יעמיד ערבויות מתאימות להבטחת ביצועה, והיא תבוצע על ידו אלא אם יקבע השר אחרת;

(3) בטרם אושרה התכנית הוכן תסקיר השפעה על הסביבה שאושר על ידי המועצה הארצית לתכנון ולבניה.

לא יותרו פעולות פיתוח ובינוי וכן הקמת מתקני תשתית כמפורט בסעיף 5 ופעילות של כריה וחציבה באיזור הלב השמור, אלא אם אישרה המועצה הארצית לתכנון ובניה, על סמך תסקיר השפעה על הסביבה, כי העניין הציבורי מחייב ביצוע פעולות אלו, כי אין חלופות אחרות לביצוען, כי אין בכך כדי לסתור התחייבות בין לאומית של המדינה או אמנה עליה היא חתומה וכי ביצוע הפעולות כאמור לא יפגע באופן מהותי או בלתי הפיך בערכי סביבה ומורשת.

6. הגנה על הלב השמור

(א) לא תותר כריה וחציבה של חומר ואדי בים המלח ובנחלי מדבר יהודה.

7. איסור על כריה וחציבה באזורים רגישים

(ב) לא תותר כריה וחציבה לבעל הזכיון במקום אחר אלא אם התחייב לשקם אתרי כריה וחציבה ששמשו אותו בעבר באזור ים המלח, בהתאם לתכנית וללוח זמנים שיקבע השר, אשר תהווה חלק בלתי נפרד מהאישור לכריה.

(א) הגובה המרבי של רום הסוללות ההיקפיות וסוללת החוף בבריכה 5 יעמוד על 389.50 – מטרים מתחת לאפס האיזון הארצי ולא ניתן יהיה להעלות את מפלס המים בבריכה 5 מעל 390.50 – מטרים לאפס האיזון הארצי.

8. האגן הדרומי

(ב) בעל הזכיון אחראי לפינוי מלח המצטבר בבריכה 5 כתוצאה מהפעילות התעשייתית ושל כל תוצר לוואי אחר הנובע מפעילותו.

(ג) בעל הזכיון יגיש לאישור השר תכנית לפינוי החומרים מבריקה 5 כאמור בסעיף קטן (ב) ויפעל בהתאם לתכנית שאושרה.

9. (א) השר, לאחר התייעצות עם שר האוצר ושר התעשייה המסחר והתעסוקה, ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, יקבע היטל שנתי שיוטל על בעל הזכיון בשל פגיעת פעילותו באגן הצפוני של ים המלח (להלן – היטל).

(ב) ההיטל יכלול:

(1) סכום של פיצוי חלקי בגין נזקי העבר שיחושב על פי כמות המים שפעילות בעל הזכיון גרמה לאידויה מהאגן הצפוני של ים המלח בשבע השנים שקדמו לכניסת חוק זה לתוקף כפול המחיר השולי של המים, חלקי מספר השנים שנותרו עד תום הזכיון;

(2) סכום שיחושב לפי הגריעה השנתית בפועל של מים מהאגן הצפוני של ים המלח שהיא תוצאה של פעילות בעל הזכיון כפול המחיר השולי של המים באותה עת;

(3) סכום שיקבע בהתחשב בחלקו היחסי של בעל הזכיון בעבר ובהווה בהיווצרות בולענים, האצת התחתרות נחלים, ופגיעה בתשתיות ובתיירות באגן הצפוני של ים המלח.

(ג) בתקנות לפי סעיף קטן (א) יקבע השר, בין השאר, את שיעור ההיטל, את אופן הצמדתו ואת דרכי תשלומו, בכפוף לאמור בסעיף זה, וכן רשאי השר לקבוע הוראות בדבר שיעור מופחת של ההיטל לפי סעיף זה, לשם קיזוז התועלת כתוצאה מפעילותו של בעל הזכיון או בשל עלות השיקום אשר ביצע בהתאם לתכנית להשבת מים כמפורט בסעיף 5.

(ד) על גביית ההיטל תחול פקודת המסים (גביה)⁷.

10. (א) מוקמת בזאת קרן לשיקום אזור ים המלח במסגרת המשרד להגנת הסביבה (להלן – קרן לשיקום ים המלח).

(ב) מטרת הקרן תהיה שיקום אזור ים המלח, ריכוז כספי ההיטל והקצאתם לפעולות שיקום.

(ג) כספי הקרן ייעודו למטרותיה בלבד ויוצאו לפי הוראות השר, לאחר התייעצות עם שר האוצר; כספי הקרן ישמשו בראש ובראשונה למטרת השבת מים ליס המלח דרך נהר הירדן הדרומי, תוך התחשבות בפעולות שיבוצעו על ידי בעל הזכיון במסגרת תכנית להשבת מים בהתאם לסעיף 5.

⁷ חוקי איי, כרך ב', עמ' (ע) 1374, (א) 1399.

- (ד) כספי הקרן יבואו מההיטל לפי סעיף 9.
- (ה) השר ידווח לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת בסוף כל שנת תקציב על פעולות הקרן, הכנסותיה והוצאותיה.
11. תנאים לחידוש הזכיון
- החליטה הממשלה להעניק זכיון להפקת מינרלים מים המלח או על חידוש הזכיון של בעל הזכיון, לא יוענק ולא יחודש זכיון כאמור אלא אם התקיימו התנאים הבאים:
- (1) היקף הקרקעות הכלולות בתחום הזכיון יהיה מצומצם באופן משמעותי מההיקף הכלול בשטר הזכיון ויקבע לאחר סקר שיבוצע על ידי השר, לאחר התייעצות עם הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים, אשר בו יסווגו הקרקעות בהתאם לערכיותם הסביבתית;
- (2) תנאי הזכיון יבטיחו את הפסקת ירידת מפלס האגן הצפוני כתוצאה מפעילות בעליו של הזכיון ושימוש בטכנולוגיה להפקת מינרלים שפגיעתה הסביבתית ביס המלח פחותה מהטכנולוגיות המשמשות את בעל הזכיון;
- (3) פינוי המלח המצטבר בבריכה 5 כתוצאה מפעילותו התעשייתית של בעל הזכיון;
- (4) שיקום מפגעים סביבתיים להם גרם בעל הזכיון, אשר יכללו, בין היתר, שיקום אתרי כריה וחציבה, שיקום מפגעים באגן הדרומי, שיקום האגן הצפוני של ים המלח ונוזקים נלווים בהתאם לחלקו של בעל הזכיון בירידת המפלס.
- (5) תנאים נוספים שייקבעו לפי המלצת השר ולאחר התייעצות עם המועצה, ואשר יש צורך בהם כדי להבטיח את שמירת ים המלח, היקפו וערכיו, גם לטובת הדורות הבאים.
12. מסירת מידע
- (א) בעל הזכיון ימסור לשר כל מידע כפי שידרש בנוגע לזכיון ולביצועו של חוק זה.
- (ב) בלי לגרוע מהאמור בסעיף קטן (א), ימסור בעל הזכיון לשר אחת לשנה ולא יאוחר מיום 31 במרס של כל שנה, דיווח שנתי עבור השנה הקודמת אשר יכלול בין היתר את הנתונים המפורטים בסעיף 13(1) עד(3).
13. דיווח ופרסום
- השר ידווח מדי שנה לוועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת וכן יפרסם את הדיווחים באתר האינטרנט בעניינים אלה:
- (1) היקפי כריית המינרלים שביצע בעל הזכיון;
- (2) כמות המים הנשאבת על ידי בעל הזכיון מהאגן הצפוני של ים המלח והיקף השפעתה השנתית על נסיגת המפלס באגן הצפוני של ים המלח;

- (3) כמות מי הרכז אשר הוזרמה על ידי בעל הזכיון לאגן הצפוני של ים המלח;
- (4) גובה ההיטל ששולם על ידי בעל הזכיון לקרן לשיקום ים המלח ותכניות השיקום שבוצעו במימון הקרן.
- (5) פרטי ההתקדמות שהיתה בביצוע תכניות לשיקום ים המלח ולחקצאת מים לירדן הדרומי בהתאם לסעיפים 3 ו-5.
- הפרה 14. הפר בעל הזכיון הוראה מהוראות חוק זה, רשאי השר להמליץ לממשלה על ביטול שטר הזכיון, לאחר ששמע את בעל הזכיון.
- ביצוע ותקנות 15. השר ממונה על ביצוע הוראות חוק זה ורשאי להתקין תקנות לביצועו.
- תקנות ראשונות 16. תקנות ראשונות לפי סעיף 9 יובאו לאישור וועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת בתוך שישה חודשים מיום התחילה.
- עדיפות 17. הוראות חוק זה יחולו על אף האמור בחוק הזכיון ובכל חוק אחר שעניינו ים המלח.
- שמירת דינים 18. אין הוראות חוק זה באות לגרוע מהוראות חוק המים.

ד ב ר י ה ס ב ר

כללי

חשיבותו של ים המלח כתופעה ייחודית ברמה בינלאומית וכאוצר טבע לאומי אינה מוטלת בספק. אולם קיים פער אדיר בין ההכרה הלאומית והבינלאומית הרחבה בחשיבות שימורו של ים המלח ובין מידת ההגנה החוקית שמספקת לו מדינת ישראל. כך, איזור ים המלח מצוי במצב של דרדר מתמשך, זאת בשל הסטת המים מאגן הניקוז של הים לצרכי משקי המים של מדינת ישראל, ירדן, סוריה והרשות הפלסטינית ובשל השפעת הפעילות התעשייתית של מפעלי ים המלח ומפעל האשלג הירדני. לנסיגת המפלס מתווספים גם נזקים תמורים, וביניהם שינוי פני הנוף, פגיעה במפעלי תיירות ונופש ובאפשרויות פיתוח חופי רחצה באגן הצפוני, נזקי בולענים, נזקים ישירים לתשתיות והאצה משמעותית של קצב התחתרות הנחלים.

מטרת חוק זה היא לקבוע הוראות מתאימות בכל הנוגע להגנה על ים המלח ושיקומו אשר יבטאו את נדירותו וחשיבותו של המשאב, הן בכל הנוגע להשפעת פעילותה של מדינת ישראל על נסיגת המפלס והן בכל הנוגע להשפעת הפעילות התעשייתית על האזור.

חובות ממשלת ישראל במסגרת חוק זה

נהר הירדן הינו מקור המים העיקרי של ים המלח (באופן היסטורי הזרימות מהירדן היוו כ-70% מסך כניסות המים לים המלח). השינוי הגדול במאזן המים בים המלח מתבטא בהפחתת כמות המים הזורמים בירדן, אשר עומדת על פחות מ-10% מהזרימה המקורית. מדינות האזור הסיטו את מי הירדן לצרכי משקי המים של המדינות, כאשר מדינת ישראל אחראית על כ-46.5% מהסטת המים מנהר הירדן, בעיקר עקב שכירת הכנרת והפיכתה למקור מים עיקרי למדינה. בנוסף, כל שנה כ-700-750 מלמ"ק מים

מתאדים באופן טבעי מפני האגן הצפוני של ים המלח.

הצעת החוק קובעת כי על ממשלת ישראל להכין תכנית להגנת ושיקום ים המלח אשר תבטיח את שמירת הערכים הטבעיים והנופיים הקיימים בים המלח ובסביבתו וכן תכלול, בין היתר, תכנית משנה שמטרתה להשיב, במידת האפשר את כמות המים שמתאדה כל שנה ואשר באחריותה של מדינת ישראל. כך ניתן יהיה למנוע את "התרומה" של מדינת ישראל לירידת מפלס המים באגן הצפוני של ים המלח, כפי שראוי שיהיה במדינה שנפל בחלקה לשכון לחופי אתר המוגדר כפלא טבע. בצד היתרונות הסביבתיים הברורים של ביצוע תכנית כזו, הדבר יביא תועלת כלכלית ותיירותית לאזור, שכן משמעה שיקום חלקי של הירדן הדרומי, אשר ימשוך פיתוח תיירותי באזור. יצוין כי רצוי שהמדינה תחזיר אף יותר מים לנהר הירדן ולים המלח, אם הדבר יתאפשר, על מנת להתקרב לזרימות ההיסטוריות מהכנרת לעבר הירדן ולים המלח.

במקביל להכנת התכנית, יש לשאוף לשיתוף פעולה אזורי בינלאומי עם המדינות השכנות ובהתאם להסכמים בין מדינותיים מחייבים לפתרון כולל לבעיות הגורמות נזקים לים המלח. לשם כך, הצעת החוק קובעת כי תוקם מועצה לשיתוף פעולה אזורי להגנת ושיקום ים המלח ותקדם שיתוף פעולה זה.

חובות בעל הזכיון

על פי נתוני המכון הגיאולוגי, פעילות מפעלי ים המלח משפיעה על כ-20% מנסיגת המפלס באגן הצפוני הטבעי של ים המלח ועל הנזקים העקיפים המתווספים לנסיגת הים. כיום, מדינת ישראל אינה דורשת ממפעלי ים המלח לפעול לצמצום נזקים אלו ולשאת בעלות שיקומם בהתאם לעקרון הסביבתי, המשפטי והמוסרי "המזהם משלם", לו מחויבת מדינת ישראל מכוח הצטרפותה לארגון ה-OECD. יתרה מכך, התכניות של מפעלי ים המלח הן להחריף נזקים אלו באמצעות הקמת בריכת אידוי נוספת שתגדיל את נסיגת המפלס באגן הצפוני (בריכה 6) וכן באמצעות הקמת תחנה חדשה לצורך שאיבת מים מהאגן הצפוני של ים המלח בתוואי אשר עלול לפגוע בנחל צאלים (P9).

בנוסף לכך, בריכת האידוי התעשייתית העיקרית של המפעלים אשר מצויה באגן הדרומי של ים המלח על פני שטח של כ-80 קמ"ר (בריכה 5), מאיימת להציף את בתי המלון אשר שוכנים לחופיה ותשתיות באזור ואופן תפעולה גורם לכריה של תומרי כריה וחציבה מאזור מדבר יהודה.

חלק ניכר מהנזקים המתוארים לעיל התאפשר הודות לחוק זכיון ים המלח, תשכ"א-1961 המסדיר את פעילות מפעלי ים המלח. חוק זה מאפשר למפעלי ים המלח את "הזכות ייחודית...להרחיב, לשנות, להחזיק ולהרוס בים המלח ומתחתיו כל עבודות...". אולם אף חוק הזכיון לא צפה את ההשפעה הסביבתית האדירה שתגרום פעילות מפעלי ים המלח לאזור. כך סעיף 12 לחוק הזכיון קובע כי "חובת בעל הזכיון לעבוד" בכל הנוגע להפקת אשלג מים המלח צריכה להגיע למקסימום של כ-800,000 טון אשלג בשנה, כאשר בפועל מפיקים מפעלי ים המלח כ-3.5 מליון טון של אשלג ומוצרו בשנה. המשמעות של כריה בהיקפים כאלו הינה ניצול מוגבר של ים המלח, כאשר חוק הזכיון לא בחן את הזיקה בין היקפי ייצור אדירים אלו ובין נזקיהם הסביבתיים ועלותם הכלכלית למשק. אף במועד הפרטת כ"ל בשנות התשעים לא נבחנו ולא הוטמעו היבטים אלו במסגרת חקיקה מתאימה, למעט הכפפת בעל הזכיון לחוק התכנון והבניה ואישור בדיעבד לפרויקטים שהוקמו על ידי המפעלים עד מועד זה (ראו: חוק זכיון ים המלח (תכנון ובניה) (חוראות שעה לעבודות מסוימות), התשנ"ד-1994; חוק זכיון ים המלח (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1995, פרק 2 לחוק התכנון והבניה: החלת חוק זה על מפעלי ים המלח בע"מ).

החוק המוצע נועד להשלים את החקיקה הקיימת החלה על בעל הזכיון בכל הנוגע להגנה הראויה על

ים המלח בזיקה לפעילות התעשייתית המתקיימת באזור. זאת בהתאם לחשיבותו של האזור ולנורמות ולדינים המקובלים בתחום ההגנה על הסביבה, תוך יצירת איזונים מתאימים בין האינטרסים התעשייתיים של בעל הזכיון ובין ההגנה על השטחים הערכיים המושפעים מפעילותו. כך לדוגמא מבטיחה הצעת החוק לבעל הזכיון אפשרות סבירה לממש את הוראות חוק הזכיון, אשר צפה כאמור בסעיף 12 להוראותיו, כמות ייצור מקסימאלית של כ-800,000 טון אשלג בשנה, בקובעה כי ההגבלות הקבועות בהצעת החוק על שאיבת מים על ידי בעל הזכיון מהאגן הצפוני של ים המלח לא יגרמו להפחתה בכמויות ייצור אשלג מתחת למיליון טון אשלג בשנה.

בנוסף לכך מטילה הצעת החוק מגבלות נוספות על אפשרויות פיתוח של בעל הזכיון אשר עלולות לפגוע ולגרור להרס של אזורים ערכיים ורגישים באזור ים המלח ולהחרפת הפגיעה באגן הצפוני של ים המלח. הצעת החוק מאפשרת פיתוח כזה רק בתנאים מסוימים הקובעים חובות שיקום של בעל הזכיון ואישור לפעולות אלו בדרגים הגבוהים ביותר אשר מופקדים על האינטרס הציבורי שבשמירה על הסביבה לתועלת הציבור והדורות הבאים: השר להגנת הסביבה והמועצה הארצית לתכנון ולבניה. כך קובעת הצעת החוק כי תכניות פיתוח עתידיות של בעל הזכיון אשר תוצאתם השפעה על נסיגת המפלס באגן הצפוני של ים המלח, יותנו בביצועה של תכנית שיקום, אשר תבוצע ותמומן על ידי בעל הזכיון, ותשיב את המים שנגרעו כתוצאה מפעילותו וכן ביחס לתקופה קודמת כפי שייקבע בתכנית המשנה. הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת דב חנין וקבוצת חברי הכנסת (פ/3593/18).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ל' בכסלו התשע"ב – 26.12.11

הכנסת השמונה-עשרה

יוזם: חבר הכנסת אחמד טיבי

פ/18/3747

הצעת חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו (תיקון – זכויות חברתיות)

1. הוספת סעיף 7א בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו¹, אחרי סעיף 7 יבוא:

"זכויות חברתיות 7א. כל אדם זכאי לזכויות חברתיות וכלכליות, לרבות הזכות לבריאות, לדיור הולם, לחינוך ולביטחון סוציאלי."

דברי הסבר

זכויות חברתיות וכלכליות הן זכויות חיוניות לכל פרט בחברה לצורך השמירה על כבודו. אי השוויון בחלוקת ההכנסות ובעושר הלאומי מצמיח פערים רבים בחברה, לרבות פערים כלכליים ותרבותיים. אנו עדים בשנים האחרונות לעלייה במדד אי השוויון בחלוקת ההכנסות בישראל. יתר על כן, מצבו הכלכלי הנחות של המגזר הערבי וההתעלמות משיפור וטיפול רמת החיים שלו מעצימה פער זה, לכן ישנו צורך בהגנה חוקתית על המיעוט והגברת תחושת הביטחון שלו.

מחקרים רבים מצביעים על כך שככל שאי השוויון גדול יותר, חוסר היציבות החברתית והפוליטית גובר, ובעקבות זאת גם צמיחת המשק נפגעת ומאידך חברה שוויונית יותר צומחת מהר יותר. ישנו צורך באיזון בין הזכויות המעוגנות בחוקי היסוד הקיימים לבין הזכויות שהצעה זו באה לכלול בזכויות היסוד. לפיכך, ולאור הצורך בשינוי ערכי בכדי לשמור על יציבות משטר דמוקרטי, באה הצעה זו.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ט' בכסלו התשע"ב – 5.12.11

הכנסת השמונה-עשרה

טלב אלסאנע

הצעת חוק של חבר הכנסת

3475/18/פ

הצעת חוק-יסוד: הזכות לדיור

1. הזכות לדיור
כל אזרח ישראל זכאי לדיור בשטח, באיכות ובתנאים אשר לא יהיו גרועים מן הרמה אשר תקבע בחוק או מכוח החוק.
2. פגיעה בזכות לדיור
אין פוגעים בזכות לדיור אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש או לפי חוק כאמור מכוח הסמכות המפורשת בו.
3. תחולה
כל רשות מרשויות השלטון חייבת לכבד את הזכות לדיור.
4. נוקשות
אין לשנות חוק-יסוד זה, אלא בחוק-יסוד שנתקבל ברוב של חברי הכנסת.
5. יציבות החוק
אין בכוחן של תקנות שעת חירום לשנות חוק-יסוד זה, להפקיע זמנית את תקפו או לקבוע בו תנאים; ואולם בשעה שקיים במדינה מצב של חירום בתוקף הכרזה שניתנה מכוח חוק-יסוד: הממשלה¹, מותר להתקין תקנות שעת חירום שיהא בהן כדי להגביל את הזכות לדיור ובלבד שהשליטה או ההגבלה יהיו לתכלית ראויה ולתקופה ובמידה שלא יעלו על הנדרש.
6. הוראת שעה
הוראות חיקוק או הסכם שאלמלא חוק-יסוד זה היו תקפות ערב תחילתו של חוק-יסוד זה יעמדו בתוקפן שנה ממועד תחילתו של חוק-יסוד זה, אם לא בוטלו קודם לכן, ואולם פירושן של ההוראות האמורות ייעשה ברוח הוראות חוק-יסוד זה.

דברי הסבר

מוצע לעגן בחוק יסוד את אחת הזכויות הבסיסיות של אדם – הזכות לדיור. התנאים המינימליים של דיור כגון שטח, איכות פיזית ותנאים משפטיים ייקבעו בחוק. במקרה בו תיווצר הסתירה בין הזכות לדיור לזכויות יסוד אחרות המוכרות בישראל (למשל, הזכות לקניין), יכריע בית המשפט במחלקות בהתבסס על מכלול ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. מוצע שחוק-יסוד: הזכות לדיור יהיה נוקשה ולא ניתן יהיה לשנותו, אלא בחוק-יסוד שיתקבל ברוב של חברי הכנסת. הצעת החוק יסוד כוללת גם פסקת הגבלה (סעיף 2) והוראה בעניין יציבות החוק. כל

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 158.

אלה – סימני היכר לכך שחוק-יסוד: הזכות לדיור הוא חלק מהחוקה הפורמאלית של ישראל.
הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת השש-עשרה על ידי חבר הכנסת עבד אלמאלכ
דהאמשה (פ/774).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת החמש-עשרה על ידי חבר הכנסת עבד אלמאלכ דהאמשה
(פ/4099) ועל ידי חבר הכנסת אלכסנדר צינקר וקבוצת חברי הכנסת (פ/3062), על שולחן הכנסת השש-
עשרה על ידי חבר הכנסת רומן ברונפמן (פ/4092), על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חברי הכנסת דב
חנין (פ/1000/17), על ידי חבר הכנסת רן כהן (פ/202/17) ועל ידי חבר הכנסת טלב אלסאנע (פ/1567/17)
ועל שולחן הכנסת השמונה-עשרה על ידי חבר הכנסת דב חנין (פ/368/18).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
גי באב התשע"א – 3.8.11

הכנסת השמונה-עשרה

הצעת חוק של חברי הכנסת
רוברט טיביב
אחמד טיבי
יעקב כץ
ישראל חסון
מירי רגב
ישראל אייכלר
ניצן הורוביץ
כרמל שאמה
עינת ולף
איתן כבל
עפו אגבאריה
נסים זאב
רוברט אילטוב
חנא סוייד
טלב אלסאנע

3184/18/פ

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (קטע כביש מסוכן), התשע"א-2011

הוספת סעיף 170 .1. בפקודת התעבורה¹, אחרי סעיף 70 יהי יבוא:

"קטע כביש מסוכן 170. (א) השר רשאי להכריז על קטע כביש כקטע כביש מסוכן, בהתבסס, בין היתר, על מספר התאונות בהן נפגע אדם שהתרחשו באותו קטע, במהלך השנתיים שקדמו להכרזה כאמור (להלן – קטע כביש מסוכן).

(ב) רשות תמרור מקומית תסמן בתמרור קטע כביש מסוכן, בצורה ובאופן שיקבע השר.

(ג) ביצע נוהג ברכב עבירה לפי סעיף 62 במהלך נסיעה בקטע כביש מסוכן, דינו – כפל הקנס האמור באותו סעיף."

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

דברי הסבר

מדינת ישראל ניצבת כבר מספר שנים בפני בעיה קשה, בעיה של תאונות הדרכים. בשנת 2010 עלה מספר ההרוגים בכבישי ישראל ב-11 אחוזים לעומת השנה שקדמה לה. בישראל יש יותר מ-200 כבישים מסוכנים, שלא מטופלים או שמטופלים באיטיות, בכבישים אלו נהרגים ונפצעים יותר אנשים מאשר בכבישים אחרים. מוצע להסמיך את שר התחבורה והבטיחות בדרכים לקבוע כי קטע כביש מסוים הוא קטע כביש מסוכן, בהתבסס, בין היתר על מספר התאונות בהן נפגע אדם שהתרחשו באותו קטע כביש, במהלך שנתיים, ולחייב את רשויות התמרור המקומיות לסמן קטע כביש כאמור, בתמרור אותו יקבע השר. בנוסף, מוצע כי מי שיבצע עבירה לפי פקודת התעבורה בקטע כביש מסוכן, ישלם כפליים הקנס הקבוע לאותה העבירה.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ד באדר ב' התשע"א – 30.3.11

הכנסת השמונה-עשרה

הצעת חוק של חברי הכנסת

טלב אלסאנע
אברהים צרצור
אחמד טיבי
מסעוד גנאים

1207/18/פ

הצעת חוק הינוך ממלכתי (תיקון – חובת לימוד עברית וערבית), התשס"ט–2009

תיקון סעיף 4 1. בחוק הינוך ממלכתי, התשי"ג–1953,¹ בסעיף 4(א), אחרי "של כל מוסד הינוך רשמי" יבוא "ובלבד שכל תוכנית תכלול לימוד שפות כלימוד חובה" ובסופו יבוא "ובלבד שתכלול את חובת לימוד השפות; בסעיף זה, "שפות" – עברית וערבית".

דברי הסבר

הסדרי שלום שהולכים ונרקמים במזרח התיכון מחייבים בניית גשר של שפה בין הערבים ליהודים. גשר זה יכול שייבנה באמצעות שפה שיש להנחילה ליהודים ולערבים החל משנת הלימודים הראשונה. הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת השבע-עשרה על ידי חבר הכנסת טלב אלסנע וקבוצת חברי הכנסת (פ/820/17).

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ט' בסיוון התשס"ט – 1.6.09

---

¹ ס"ח התשי"ג, עמ' 137.

בית המשפט המחוזי מרכז

06 אפריל 2010

תפ"ח 09-08-23128 מדינת ישראל נ' סולטאני

1

לפני:

כב' השופט מנחם פינקלשטיין, אב"ד

כב' השופטת ליאורה ברוזי

כב' השופט פרופ' עופר גרוסקופף

המאשימה

מדינת ישראל

נגד

ראוי סולטאני

הנאשם

2
3
4
5
6
7
8
9

נכחים:

ב"כ המאשימה – עו"ד עודד קלר

ב"כ הנאשם – עו"ד חוסין אבו חוסין ופואד סולטאני

פרוטוקול

10 **ב"כ המאשימה:** בהמשך לשיבת הגישור בפני כב' הנשיא השופט ז' כספי, הגענו להסדר טיעון
11 במסגרתו הנאשם יודה ויורשע בעובדות כתב האישום מתוקן שאני אגיש לבית המשפט וייגזר עליו
12 עונש מוסכם על דעת הצדדים של 68 חודשי מאסר בפועל לריצוי מיום מעצרו, ומאסר על תנאי משך
13 3 שנים מיום שחרורו, שלא יגבור על עבירות לפי סימן ד' לפרק ז' לחוק העונשין. כל צד יבקש
14 להוסיף בטיעונו את הנקודות החשובות.

15
16 **ב"כ הנאשם:** אני מאשר את דברי חברי.

17
18 **הנאשם:** הבנתי את ההסדר והוא מקובל עלי. אני יודע שבית המשפט לא כפוף להסדר הטיעון.

19
20 **בית המשפט מסביר לנאשם כי אינו כפוף להסדר הטיעון.**

21
22 **ב"כ הנאשם:** הנאשם קרא והבין את כתב האישום המתוקן והוא מודה בתוכנו כולל השינויים.

23
24 **הנאשם:** אני יודע מה כתוב בכתב האישום ואני מבין את תוכנו, הוסבר לי כתב האישום. אני מודה
25 בעובדות כתב האישום.
26
27

בית המשפט המחוזי מרכז

06 אפריל 2010

תפ"ח 09-08-23128 מדינת ישראל נ'
סולטאני

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12

הכרעת דין

על יסוד הודאתו בכתב באישום המתוקן, מורשע הנאשם ראוי סולטאני, בצבירה של מסירת ידיעה לאויב, לפי סעיף 111 רישא לחוק העונשין, התשל"ז-1977, ובצבירה של מגע עם סוכן חוץ, לפי סעיף 114(א) לחוק העונשין.

ניתנה והודעה היום כ"ב ניסן תש"ע, 06/04/2010 במעמד ב"כ הצדדים והנאשם.

פרופ' עופר גרוסקופף, שופט	ליאורה ברודי, שופטת	מנחם פינקלשטיין, שופט אב"ד
------------------------------	------------------------	-------------------------------

13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24

ב"כ המאשימה:

אין ראיות לעונש. לנאשם אין עבר פלילי. הנאשם עצור מיום 10.6.09. ראשית כל אבקש מבית המשפט הנכבד לאמץ את הסדר הטיעון שהוצג היום. הנאשם הודה על בסיס עובדות כתב האישום המתוקן שהוגש היום לבית המשפט בצבירות שהן עבירות חמורות. הגם שמדובר בענישה מוסכמת אני מבקש מבית המשפט ואפרט את הנימוקים והשיקולים שהובילו אותנו לכריתת הסדר הטיעון הנ"ל.
בפתח הדברים אני אומר שמדובר במקרה שאנו רואים אותו כמקרה חמור שבחור ישראלי מקיים ביועין קשר עם אנשי חיזבאללה ומוסר לידיהם פרטי פידע שהגיעו לידי אודות ראש המטה הכללי. הוראות החיקוק שבהן הוא הודה הן מהנכבדות בספר החוקים, ולא בכדי העונש שקבוע בצידן הוא עונש שנה בין 10 שנות מאסר ל- 15 שנות מאסר. עם זאת, במקרה הנ"ל אנו מוצאו

בית המשפט המחוזי מרכז

06 אפריל 2010

תמ"ח 09-08-23128 מדינת ישראל נ'
סולטאני

- 1 ובחרנו שלא למצות עם הנאשם את מלוא חומרת הדין וזאת בשים לב לענישה שהוצגה בפני בית
2 המשפט בתיק שהיא מידתית ביחס לנסיבות שפורטו בכתב האישום.
- 3 במסגרת השיקולים שהביאו אותנו אני אציין מספר נקודות: הנאשם בחור צעיר ואפילו אפשר לומר
4 גם תמים שנפל כפרי בטל לדיהם של אנשי חיזבאללה מתוחכמים שהפילו אותו בפח וניצלו את
5 היותו בחור צעיר ולא מגובש בדעתו. זה עולה גם מחומר הראיות ומהתרשמות החוקרים.
- 6 הנאשם נפל בפח של אנשי מקצוע שזה התפקיד שלהם להפיל בפח צעירים וכאלו שלא יודעים
7 בהכרח לומר לא ולעצור בנקודה הנכונה והדברים לא נעשו ביוזמתו הראשונית שלו.
- 8 עוד עולה מחומר הראיות שבמספר הזדמנויות שונות לאורך כל התקופה הנאשם ניסה לנתק או
9 לדחות את הקשר שלו עם המפעילים שלו מהחיזבאללה תוך שהוא לעיתים יוצר בפניהם מצגים
10 שקריים וכוזבים. הדברים מפורטים בחלק מעבודות כתב האישום. אני אומר בסיטואציות מסוימות
11 הנאשם מוסר למפעיליו כי אין לו אינטרנט בבית, הוא אמר שהוא עסוק בתקופה האחרונה, אין לו
12 אינטרנט, דברים שבדיעבד אנו יודעים להגיד שהם לא נכונים וזאת על מנת להתחמק מהקשר עם
13 אותם מפעילים בחיזבאללה. עוד אנו יכולים להגיד מחומר הראיות שלאחר שהנאשם שב לארץ
14 מפולין לא נקט בפעולות אקטיביות נוספות על מנת לממש את הקשר, לא עולה מהתיק שהוא אסף
15 מידע נוסף, אין לנו ראיות ולא עולה כי ביצע פעולות נוספות במסגרת המשימות שהוא קיבל
16 ממפעילו בפגישה בפולין וככל שהראיות אף מצביעות הוא נמנע מלהפעיל את אותה תוכנת הצפנה
17 שהיתה מאפשרת לו לתקשר עם מפעיליו בחיזבאללה.
- 18 מפנה לסעיף 14, הנאשם מסר שמות של אנשים נוספים. הוא חזר ארצה ולא ביצע כל פעולות
19 אקטיביות, הוא ניסה להתחמק ולהימנע מליצור קשר עם אנשי החיזבאללה.
- 20 הודאתו של הנאשם בכתב האישום המתוקן ובעייתי הנוכחי טרם נשמעו העדים מעבר לעובדה
21 שנחסך זמנו של בית המשפט ושל העדים, אנחנו חושבים שיש פה ערך חשוב בהיבט של חרטה
22 ולקחת אחריות כפי שאני מצפה ומקווה שתישמע בהמשך, ובדגש על אותה חרטה והכאה על חטא
23 שחשוב שתהיה ברורה וחדה למען יראו אחרים ויבינו שהדרך הזו היא דרך לא נכונה שאין שום סכר
24 בסופה.
- 25 נקודה אחרונה, אציין שמדובר בבחור צעיר, ללא עבר פלילי, ללא עבר בטחוני ונקודה זו בוודאי גם
26 עומדת לזכותו.
- 27 חשוב לנו כן להבהיר בגור הדין מסר מסוים לצורך הרתעת הרבים, וזאת בשים לב לעובדה שאנחנו
28 מצויים במציאות בטחונית מאוד מורכבת נימים הללו, ואני מבקש ומקווה שבית המשפט כן ייתן
29 דעתו בגור-הדין לדברים הללו ולתופעה המדאיגה של ניסיונות לגייס צעירים אזרחי ישראל לטובת
30 ארגוני טרור ובראשם החיזבאללה, בחלק מהמקרים לטובת מדינות אויב ובראשן איראן, תופעה
31 שהיא מדאיגה, פסולה, ותופעה שבית המשפט יעביר מסר מאוד ברור שמי שילך בדרך זו יענש
32 במלוא חומרת הדין. איראן לא קשורה לכתב האישום הזה, אלא אני אומר זאת באופן כללי. חשוב